

KONCEPTY SLOVANSTVÍ

Humboldt Kolleg, Praha, Klementinum, 14. - 16.03. 2013

Tisková zpráva o mezinárodní konferenci pořádané za podpory Alexander von Humboldt Stiftung, Národní knihovny ČR – Slovanské knihovny a Humboldtovy univerzity v Berlíně

Konference se věnuje vytváření slovanské identity jako jevu nesamozřejmému a vystavenému ideologizaci. Co je vlastně slovanské, proč, za jakým účelem – a jakými dobovými podmínkami je spoluurčeno, podmíněno, vyvoláno, umožněno?

Současný výzkum předkládá otázky, které vyžadují nové přístupy k zdánlivě samozřejmým představám a vedou k výsledkům, které mnohdy působí překvapivě. Už sama cyrilometodějská mise v 9. století skýtá řadu otázek lingvistických, kulturněhistorických i politických, tím spíše, že na aktivity dvou legendami opředených řeckých, byzantských teologů, a také na osudy glagolice a přechod k cyrilici, na roli církevní slovanštiny v křesťanství té doby i na celou konfesní rovinu slovanství se názory vědců diametrálně liší. Italský medievalista Giorgio Ziffer se zaměří právě na středověké slovanství a rozdílům mezi „slavia latina“ a „slavia ortodoxa“ se bude ve svém referátu věnovat Irina Podtergera.

Pojetí Slovanů jako etnika, rasy nebo národa vzniká však až o mnoho staletí později, v prostředí romantiků, rozvíjejících osvícenská filologická zkoumání Josefa Dobrovského a často mytologizujících historické prameny nejrůznějšího původu. Tehdy se ujalo pojetí Slovanů jak mírumilovného, jazykem sjednoceného múzického lidu, utlačovaného odedávna agresivními Germány. Jak ukáže referát německého slavisty a jednoho z pořadatelů konference Christiana Voße, nebyl to zdaleka jediný tehdejší obraz slovanstva. Podle biologických představ 19. století měli Slované jako druh disponovat svým územím – tak se rodila bájná Kollárova Slavia nebo Ťutčevova „slovanština“. Příspěvek organizátora konference Tomáš Glance ukáže, jakými (někdy fantastickými) metodami se jazyková a územní jednota konstruovala a inscenovala. Francouzský lingvista působící ve Švýcarsku Patrick Sériot jde ve svých tezích ohledně slovanské jazykové jednoty dokonce tak daleko, že o slovanských jazycích, jediné víceméně podložitelné bázi celého civilizačního projektu, tvrdí, že „nejsou slovanské“.

Filologická linie slovanství se od šedesátých let 19. století rozšiřovala o sociální kolektivismus – cvičící slovanské masy. Tyršův Sokol, založený podle vzoru německých nacionalistických turnerů, se brzy rozšířil k jižním Slovanům a zajímavých podob nabyl v Haliči a v Rusku, jak ukáží referáty Vereny Bunkus a Iriny Sirotkiny.

Podstatnou část konference představují témata, analyzující slovanství ve 20. století, ať už se týkají využití slovanské otázky ve stalinismu, rozebírané v příspěvku historika Jana Behrendse, kombinace ideologií, pro kterou Adamantios Skordos v názvu svého příspěvku používá neologismus „slavokommunismus“, nebo dokonce slovanského aspektu v Eurovision – globální soutěži v oblasti popmusic.

Slovanství se z dnešního odstupu ukázalo být méně sjednocujícím, než si jeho inscenátoři představovali. Nicméně produkce slovanské vzájemnosti stále ještě pokračuje – důkazem je referát jazykovědce Tilmana Bergera, jímž konference začne: pojednává o Sloviu: umělém panslovanském jazyce, jehož vytvářením se zabývá mezinárodní komunita nadšenců v naší současnosti, za pomoci počítačů a internetu.

Plakát konference: http://www.nkp.cz/soubory/slov/conference_poster.pdf

Program: http://www.nkp.cz/soubory/slov/conference_program.pdf

Kontakt: Tomáš Glanc, 777215369, tomas.glanc@gmail.com